

Sloboda izražavanja – presude Evropskog suda za ljudska prava

Bilten XXVI: PREGLED PRESUDA IZ NOVEMBRA 2013.

7. decembar 2013.

Tokom novembra 2013. godine, Evropski sud za ljudska prava je donio presude u sljedećim slučajevima koji su se ticali slobode izražavanja:

- ***Pauliukienė i Pauliukas protiv Litvanije*** (predstavka br. 18310/06), 5. novembar 2013. (postupkom zbog klevete, u kome tužilac nije uspio, nije prekršeno pravo na privatnost);
- ***Jokšas protiv Litvanije*** (predstavka br. 25330/07), 12. novembar 2013. (nije prekršeno pravo na slobodu izražavanja vojnika koji je penzionisan pošto je iznio kritiku u novinskom članku);
- ***Putistin protiv Ukrajine*** (predstavka br. 16882/03), 21. novembar 2013. (odbijena pritužba da je zbog klevete preminulog oca prekršeno pravo na privatni život);
- ***Błaja News Sp. z o. o. protiv Poljske*** (predstavka br. 59545/10), 26. novembar 2013. (osuda na naknadu štete zbog klevete zbog tvrdnji o krivičnoj odgovornosti državne tužiteljke nije prekršila pravo na slobodu izražavanja);
- ***Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung eines wirtschaftlich gesunden land- und forstwirtschaftlichen Grundbesitzes protiv Austrije*** (predstavka br. 39534/07), 28. novembar 2013. (odbijanje zahtjeva za pristup odlukama vladine komisije prekršilo je pravo na pristup informacijama).

Presude su se odnosile na sljedeća pitanja:

- ***Pauliukienė i Pauliukas protiv Litvanije*** (predstavka br. 18310/06), 5. novembar 2013: postupkom zbog klevete, u kome tužilac nije uspio, nije prekršeno pravo na privatnost

Podnosioci predstavke su državni funkcioner i njegova supruga koji su vodili spor sa svojim susjedima oko zemljišta. Dnevni list je napisao članak o tom sporu, u kojem je objavljeno da su državni funkcioner i njegova supruga nezakonito gradili na zemljištu koje nije bilo u njihovom vlasništvu. Funkcioner je pokrenuo postupak zbog klevete, u kojem nije uspio, pa se zatim obratio Evropskom sudu za ljudska prava tvrdeći da je prekršeno njegovo pravo na privatni život.

Evropski sud je smatrao da u ovom slučaju nije prekršeno pravo na privatni život. Sud je prvo naveo da se član 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima odnosi samo na ozbiljne napade na ugled,

napominjući da „napad na ličnu čast i ugled mora imati određeni stepen težine i na neki način spriječiti lično uživanje prava na poštovanje privatnog života“. Sud je zaključio da je u ovom slučaju taj uslov bio ispunjen – navodi dnevnog lista su bili dovoljno ozbiljni. Međutim, Sud je konstatovao da se novinski članak bavio pitanjem od javnog interesa – zloupotrebom moći od strane državnih funkcionera – i dalje naveo da je podnosilac predstavke državni funkcioner koji mora da toleriše veću kritiku svog rada od običnog čovjeka. Na kraju, Sud je zaključio da je novinarsko izvještavanje u ovom slučaju bilo profesionalno i etički korektno, a da je novinar zasnovao svoje navode na više izvora informacija.

- ***Jokšas protiv Litvanije*** (predstavka br. 25330/07), 12. novembar 2013: nije prekršena sloboda izražavanja vojnika koji je penzionisan nakon što je iznio kritiku u novinskom članku

Podnosilac predstavke je vojnik koji je u novinskom članku iznio kritiku na nov zakon za koji je smatrao da ne štiti dovoljno prava vojnika u disciplinskom postupku. Tri mjeseca kasnije je primoran da se penzionise iz vojske, iako su mnoge njegove kolege nastavile da rade i posle starosne dobi predviđene za penzionisanje. On je pred sudom osporio njegov prinudni odlazak u penziju, ali je bio neuspješan. Potom je podnio predstavku Evropskom sudu za ljudska prava tvrdeći da je penzionisan zbog svojih izjava u novinskom članku.

Evropski sud za ljudska prava je smatrao da u ovom slučaju nije prekršeno pravo na slobodu izražavanja. Sud je naveo da iako se pravo na slobodu izražavanja odnosi na vojno osoblje, legitimno je uvesti ograničenja kada postoji stvarna opasnost po vojnu disciplinu. Sud je takođe konstatovao da podnosilac predstavke nije bio podvrgnut disciplinskom postupku, i da nije bilo jasnih dokaza koji bi povezali njegov prisilni odlazak u penziju sa izjavama koje je dao za novine. Sud je stoga zaključio da u ovom slučaju nije prekršeno njegovo pravo na slobodu izražavanja.

- ***Putistin protiv Ukrajine*** (predstavka br. 16882/03), 21. novembar 2013: odbijena pritužba da je zbog klevete preminulog oca prekršeno pravo na privatni život

Slučaj se ticao novinskog članka o fudbalskoj utakmici između Dinamo Kijeva i tima „Flakelf“ njemačkog Luftwaffea, 1942. godine. Ukrajinski tim je pobijedio ali je navodno pretrpio odmazdu: pojedini igrači su uhapšeni i odvedeni u koncentracioni logor, gdje su četiri lokalna igrača kasnije pogubljena. Članak je sugerisao da su pojedini fudbaleri Dinamo Kijeva saradivali sa Gestapom ili policijom. Sin jednog fudbalera je pokrenuo postupak protiv novinskog lista tvrdeći da je članak bio klevetnički prema njegovom ocu, ali nije uspio u postupku: domaći sudovi su presudili da ime njegovog oca nije pomenuto u tekstu, i da nije bilo moguće pročitati njegovo ime sa fotografije meča koja je objavljena uz članak. On je potom podnio predstavku Evropskom sudu za ljudska prava, tvrdeći da je prekršeno njegovo pravo na poštovanje privatnog života.

Evropski sud je smatrao da u ovom slučaju nije bilo kršenja prava na privatnost. Sud je konstatovao da pod određenim okolnostima ugled preminulog člana porodice može uticati na privatni život i identitet te osobe. Međutim, u ovom slučaju otac podnosioca predstavke nije direktno imenovan u članku. Podnosilac predstavke je stoga samo marginalno pogođen objavljivanjem članka, što je značilo da nije prekršeno njegovo pravo na poštovanje privatnog života.

- ***Błaja News Sp. z o. o. protiv Poljske*** (predstavka br. 59545/10), 26. novembar 2013: **osuda na naknadu štete zbog klevete zbog tvrdnji o krivičnoj odgovornosti državne tužiteljke nije prekršila pravo na slobodu izražavanja**

Slučaj se ticao časopisa koji je proglašen krivim za klevetu zbog izvještavanja o istragama zločina. Časopis je u članku prenio da je „tužiteljka Ana“ bila povezana sa kriminalnim krugovima, da je prisustvovala incidentu koji se ticao trgovine drogama i da je bila krivično gonjena. Državna tužiteljka, koja je tvrdila da je lako zaključiti da se u članku radi o njoj, tužila je časopis zbog klevete i dobila presudu kojom joj je dodijeljena naknada štete od 30 000 poljskih zlota (8 000 eura). Časopis je podnio predstavku Evropskom sudu za ljudska prava, tvrdeći da je prekršeno njegovo pravo na slobodu izražavanja.

Evropski sud za ljudska prava je smatrao da u ovom slučaju nije prekršeno pravo na slobodu izražavanja. Iako je priznao značaj slobode štampe u demokratskom društvu, Sud je podsjetio da mediji moraju da rade s dobrom namjerom u cilju pružanja tačne i pouzdane informacije u skladu sa novinarskom etikom. Sud je konstatovao ozbiljnost iznesenih navoda. Naveo je da iako je izvještavanje o ličnom integritetu državnih tužilaca od očiglednog javnog interesa, oni moraju biti zaštićeni od uvrjedljivih, pogrdnih i klevetničkih napada koji mogu uticati na njihovo vršenje dužnosti i narušiti povjerenje javnosti u njih i njihove funkcije. Sud je smatrao da podnosilac predstavke nije imao nikakve dokaze za svoje navode, kao i da novinari nijesu uložili nikakve napore da dobiju komentar od tužiteljke prije objavljivanja članka. Na kraju, Sud je konstatovao da je protiv podnosioca predstavke pokrenut samo građanski postupak, ali ne i krivični, i da dosuđeni iznos za naknadu štete nije ugrozio opstanak izdavača pa se ne može smatrati pretjeranim.

- ***Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung eines wirtschaftlich gesunden land- und forstwirtschaftlichen Grundbesitzes protiv Austrije*** (predstavka br. 39534/07), 28. novembar 2013: **odbijanje zahtjeva za pristupom odlukama vladine komisije prekršilo je pravo na pristup informacijama**

Nevladina organizacija je uputila zahtjev regionalnoj komisiji za pristup dokumentima - odlukama o transakcijama poljoprivrednog i šumskog zemljišta. NVO je tražila pristup svim odlukama od 2000. do 2005. godine, u anonimiziranoj formi, uz napomenu da je spremna da plati troškove. Zahtjev je odbijen, što je zatim potvrđeno i na sudu. NVO je potom podnijela predstavku Evropskom sudu za ljudska prava, tvrdeći da je odbijanje zahtjeva za pristup informacijama prekršilo njihovo pravo na slobodu izražavanja i pristup informacijama.

Sud je naveo da je pravo na pristup informacijama priznato Evropskom konvencijom o ljudskim pravima naročito kada se tražena informacija tiče pitanja od javnog interesa. Sud je smatrao da je odbijanje bilo bezuslovno, iako je NVO ponudila da plati troškove kopiranja i dostave dokumenata. Štaviše, Sud je primijetio da nijedna odluka nadležnog organa nije bila objavljena u elektronskoj bazi podataka. Prema tome, teškoće koje je Komisija predvidjela kao rezultat dostavljanja kopija brojnih odluka udruženju izazvane su njenim sopstvenim izborom da ne objavi svoje odluke. Sud je dalje naveo da je udruženje dobilo kopije sličnih odluka od drugih austrijskih regiona bez problema, i utvrdio kršenje prava na slobodu izražavanja.

Pripremio: Peter Noorlander, direktor Media Legal Defence Initiative, u saradnji sa HRA

British Embassy
Podgorica

Bilteni se objavljuju u okviru projekta "Monitoring novinarskih samoregulatornih tijela u Crnoj Gori" koji finansira Britanska ambasada u Podgorici.
